

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ЄВРОПЕЙСЬКА КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНА СИСТЕМА

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

освітній ступінь	<u>магістр</u>
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>035 Філологія</u>
спеціалізація	<u>035.01 Українська мова та література</u>

ЗМІСТ

1. Загальна інформація про факультет та випускову кафедру.....	3
2. Описи освітніх програм спеціальності.....	4
3. Інформація про окремі компоненти освітньої програми.....	7

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ФАКУЛЬТЕТ ТА ВИПУСКОВУ КАФЕДРУ

1.1. *Інформація про факультет*

Назва: факультет української філології та соціальних наук

Адреса: пр-т Миру, 9., к. 302, м. Ізмаїл, Одеської області

Телефон деканату: (04841) 5-36-60

Веб-сторінка факультету: <http://idgu.edu.ua/fufisn>

Електронна пошта: idgu.fufsn@gmail.com

Декан факультету: кандидат історичних наук, доцент Чорна Ліана Володимирівна

1.2. *Інформація про кафедру*

Назва: кафедра української мови та літератури

Адреса: пр-т Миру, 9. к. 402, м. Ізмаїл, Одеської області

Телефон кафедри: (04841) 5-10-73

Веб-сторінка кафедри:

Електронна пошта: kaf_ukr_movlit@ukr.net

Завідувач кафедри: д. філол. н., проф. Колесников Андрій Олександрович

Перелік освітніх програм спеціальності*:

Освітній ступінь «магістр»:

- освітньо-професійна програма «Філологія: українська мова та література»

* Зазначається можливість навчання за освітніми програмами, що передбачають здобуття додаткової спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації) відповідно до наказів МОН України № 506 від 12.05.2016 р. та № 567 від 25.05.2016 р.

2. ОПИСИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

2.1. Освітньо-професійна програма «Філологія: українська мова та література»

2.1.1. Профіль освітньої програми

Спеціальність 035 Філологія		
Освітня кваліфікація <i>магістр філології, філолог, викладач української мови та літератури</i>		
Повна назва ВНЗ та структурного підрозділу	Ізмаїльський державний гуманітарний університет, кафедра української мови та літератури	
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Магістр, кваліфікація: магістр філології за спеціалізацією «Українська мова та література»	
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти «Філологія: українська мова та література»	
Тип диплома та обсяг освітньої програми	Диплом одиничний, обсяг освітньої програми 90 кредитів ЄКТС, термін навчання – 1 рік і 4 місяці	
Наявність акредитації	Акредитовано (сертифікат про акредитацію серії УД №16002108 від 20 лютого 2018, протокол №128)	
Цикл/рівень	НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA- другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень	
Передумови	Наявність освітнього ступеня бакалавра або спеціаліста	
Мова викладання	Українська	
Термін дії освітньої програми	до 01 липня 2023 року	
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://idgu.edu.ua/ects	
А	Мета програми	
	Забезпечити підготовку магістра філології зі спеціальності 035 Філологія до викладацької та науково-дослідної діяльності, формування програмних компетентностей, що дозволять їм оволодіти основними знаннями, вміннями, навичками, успішно працювати у сфері науки і освіти та бути конкурентоздатними на ринку праці.	
В	Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за програмою	
	Здобувачами можуть бути особи, які мають перший (бакалаврський) рівень вищої освіти або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, що відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій. Прийом до магістратури здійснюється за результатами складання вступних випробувань на конкурсній основі. Абітурієнти з дипломами непрофільних спеціальностей також мають право складати вступні іспити на загальних умовах. За рішенням екзаменаційної комісії особам, які мають рекомендацію атестаційної комісії до вступу в магістратуру, надається право переважного зарахування.	
С	Характеристика програми	
1.	Предметна область / галузь знань	03 Гуманітарні науки
2.	Фокус програми: загальна/спеціальна	Загальна вища освіта в галузі знань 03 Гуманітарні науки / спеціальні знання у сфері лінгвістичної компаративістики
3.	Орієнтація програми	Академічна, дослідницька.
4.	Особливості програми	Програма містить теоретичну і прикладну складові, базується на новітніх підходах у вивченні філологічної науки. Магістранти мають можливість отримати знання з зіставного

		мовознавства, сучасного українського літературного процесу, таких прикладних галузей лінгвістики як стилістика, діалектологія у порівняльному аспекті.
D	Працевлаштування та продовження освіти	
1.	Працевлаштування	Магістр філології підготовлений для роботи в освітній, науковій та видавничій сферах; є фахівцем з української мови, літератури та зіставного мовознавства; володіє інформацією в означених галузях гуманітарних знань; готовий надавати освітні, науково-довідкові та редакторські (коректорські) послуги, також спроможний самостійно здійснювати науково-аналітичні дослідження як з метою власного фахового зростання, так і на замовлення різних інституцій. Магістр філології має належний кваліфікаційний рівень для роботи у професійних групах згідно з Державним класифікатором економічної діяльності та Державним класифікатором професій.
2.	Продовження освіти	Магістр філології підготовлений для продовження навчання в аспірантурі зі спеціальностей: 10.02.01 – українська мова, 10.02.15 – загальне мовознавство, 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство, 10.01.01 – українська література, 10.01.05 – порівняльне літературознавство, а також до практичної діяльності, що вимагає аналітичних і гуманітарних навичок (комунікація; письмо; переклад; редагування; пошук, аналіз і презентація мовознавчої інформації тощо).
E	Стиль та методика оцінювання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Проблемне, проблемно-пошукове, інтерактивне, контекстне навчання (диспути, дискусії, «круглі столи», тренінги, мозкові атаки, презентації, ділові й рольові ігри). Упродовж навчання за освітньою програмою згідно з навчальним планом проводяться лекції і семінарські заняття, науково-педагогічна та науково-дослідна практики, здійснюється наукове керівництво магістерською роботою.
2.	Система оцінювання	Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною рейтинговою системою у відповідності до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС» від 02.03.2016 р. (протокол №7).
	Програмні компетентності	
1.	Загальні	<ul style="list-style-type: none"> - здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при розв'язанні дослідницьких і практичних завдань, зокрема в міждисциплінарних галузях; - орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації; - використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації рідною та іноземною мовою; - здатність планувати і розв'язувати завдання власного професійного й особистісного розвитку
2.	Фахові	- здатність володіти методологічними і теоретичними

	<p>основами філологічних наук, методик навчання української мови і літератури у ВНЗ, глибокими знаннями з української мови, теорії та історії української літератури;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уміння використовувати науковий апарат для засвоєння теоретичних основ української мови та літератури, методик викладання української мови та літератури у ВНЗ; - спроможність знаходити, використовувати навчальну й наукову інформацію, у тому числі іншомовну, в галузі філології та методики викладання на паперових та електронних носіях; - здатність розуміти природу літератури як художньої системи; проводити навчально-наукову діяльність із використанням праць видатних теоретиків; - розуміння лінгвістики як особливої науки, що вивчає структуру і функціонування мови; володіти знаннями з усіх галузей мовознавства, зокрема і порівняльного, та сучасної української мови; - володіння теорією і практикою літературної компаративістики, її методологічним підґрунтям, методами й прийомами компаративного аналізу.
--	---

2.1.2. Перелік компонентів освітньої програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1.	Методологія та організація наукових досліджень	4	заліки
ОК 2.	Психологія та педагогіка вищої школи	5	екзамен
ОК 3.	Методика викладання філологічних дисциплін у ВНЗ	5	екзамен
ОК 4.	Порівняльне та зіставне мовознавство	5	екзамен
ОК 5.	Український літературний процес кінця ХХ – початку ХХІ ст.	5	екзамен
ОК 6.	Науково-педагогічна практика	6	захист практики
ОК 7.	Науково-дослідна практика з підготовкою кваліфікаційної роботи	15	захист практики
Загальний обсяг обов'язкових компонентів:		45	
Вибіркові компоненти ОП			
<i>Вибірковий блок 1 (вибір факультету)</i>			
ВБ 1.1.	Теоретичні питання граматики української та російської мов	6	екзамен
ВБ 1.2.	Порівняльна стилістика української та російської мов	5	залік
ВБ 1.3.	Порівняльно-історична діалектологія української та російської мов	6	екзамен
ВБ 1.4.	Українські говірки межиріччя Дністра і Дунаю в порівняльно-історичному аспекті	5	екзамен
<i>Вибірковий блок 2 (вільний вибір студента)</i>			
ВБ 2.1.	Перелік дисциплін загальної підготовки	12	заліки
ВБ 2.2.	Перелік дисциплін професійної підготовки	24	заліки

ВБ 2.3.	Сертифікована програма / Перелік дисциплін вільного вибору	24	заліки
Загальний обсяг вибіркового компонента:			
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОКРЕМІ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

3.1. Освітньо-професійна програма «Філологія: українська мова та література» Обов'язкові компоненти

Методологія та організація наукових досліджень

1. КОД: ОК 1
2. РІК НАВЧАННЯ: перший
3. СЕМЕСТР:1
4. ЛЕКТОР: к. ф. н., доц. Запорожченко О. В.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

здатність до наукового пізнання психологічних явищ, психологічних фактів; готовність до участі в різних формах наукової творчості; здатність до інноваційного розв'язання психологічних завдань; готовність реалізовувати методологічні принципи психологічного дослідження.

Фахові компетентності:

здатність визначати методологічний, теоретичний, загально-психологічний концепти дослідження; готовність до виконання саме науково-психологічного дослідження; здатність встановлювати положення, які виносяться на захист та слугують показником якості дослідження; готовність до проведення психологічного експерименту; застосування статистичних методів.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: дати знання про предмет методології наукового пізнання, її світоглядне значення та роль у самостійній науковій діяльності; ознайомити із специфікою наукового знання та вимогами щодо проведення наукового дослідження; дати знання про функції наукового знання та засоби перевірки наукових теорій; навчити розрізняти справжнє наукове дослідження та його результати від псевдонаукових пошуків; навчити користуватися отриманими знаннями у науково дослідницькій роботі, та аргументувати власне наукове знання.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: основи філософії, психології, педагогіки, історії психології, що є базою визначення методологічних концептів дослідження; національної історії – контекстність визначення проблемного поля дослідження та його теми; категоріально-понятійний апарат психологічного дослідження; характеристику наукових методів дослідницького пошуку, їх ознак; вимоги до написання тексту магістерського дослідження, оформлення його з конкретизацією вступу і висновків, до опису використаних джерел і створення додатків; процедурні аспекти підготовки дослідження до захисту;

вміти: застосовувати навички наукової праці; визначити напрямки власного дослідження з огляду на його мету; з'ясувати того, що буде в ході дослідження перевірятися (формулювання гіпотези); збирати експериментальні дані, занотовувати наукову інформацію; інтерпретувати набуті експериментальні дані та результати, оцінювати їх значення; виявляти об'єктивно існуючі суперечності, які можна розв'язати засобами науки; аргументувати достовірність і обґрунтованість наукових результатів дослідження.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Основи наукових досліджень

8. ЗМІСТ КУРСУ:

Три аспекти науки: соціальний інститут, результат, процес. Критерії науковості знання. Принцип достатньої підстави. Форми організації наукового знання: факт, положення, поняття, категорія, принцип, закон, теорія, ідея, парадигма. Правила визначення понять. Помилки, що допускаються при визначенні понять.

Принципи наукового пізнання: детермінізм, відповідність, додатковість. Сучасне розуміння наукових принципів. Логіка виділення принципів наукового пізнання.

Матеріальні, математичні, логічні та мовні засоби пізнання. Теоретичні та емпіричні методи дослідження: конкретні та комплексні. Співвідношення теоретичних та емпіричних методів у науковому дослідженні.

Правила роботи з науковою літературою. Значення літературного огляду для визначення новизни наукового дослідження. Наукова проблема як основа задуму дослідження. Актуальність проблеми та її обґрунтування. Види фактів. Джерела даних. Категоріальний апарат наукового дослідження. Понятійний апарат дослідження і його операціоналізація.

Аргументація у науковій бесіді. Елементи дослідницької аргументації. Функція доводів та фактів для тез. Робота з альтернативами наукового твердження. Зв'язок твердження та доводу – основа ґрунтовності доводів. Види тверджень: практичні та концептуальні. Оцінка конкретності та значущості твердження. Параметри аналізу використаних аргументів.

Особистісний внесок у наукове дослідження, наукова новизна, вимоги до наукової новизни власного дослідження. Особливості індивідуальної наукової діяльності. Норми наукової етики. Соціальна відповідальність вчених.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаркуша Н. М. Методологія наукових досліджень / Н. М. Гаркуша, Т. В. Польова. – Харків, 2009. – 193 с.
2. Кононенко Ю. С. Методологія наукових досліджень / Ю. Кононенко, С. Корновенко. – Черкаси, 2011. – 71 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник для вищих навч. закл. / О. В. Крушельницька. – Київ, 2006. – 206 с.
4. Методологія наукових досліджень у схемах, таблицях, прикладах: навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Г. М. Азаренкова та ін.]. – Київ, 2014. – 223 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: підручник / С. М. Головань [та ін.]. – Луганськ, 2011. – 330 с.
6. Остапчук М. В. Методологія та організація наукових досліджень / М. В. Остапчук, А. І. Рибак, О. С. Ванюшкін. – Одеса, 2014. – 375 с.
7. Пащенко В. М. Методологія та методи наукових досліджень: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Пащенко. – Ніжин, 2009. – 211 с.
8. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ, 2007. – 317 с.
9. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень / Н. В. Чупріна; Київський національний ун-т технологій та дизайну. – Київ, 2009. – 246 с.
10. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень / В. Є. Юринець. – Львів, 2011. – 180 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська
12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: *(за наявності)*

Професійні нормативні дисципліни
Психологія та педагогіка вищої школи

1. КОД: ОК 2.
2. РІК НАВЧАННЯ: перший
3. СЕМЕСТР: 1
4. ЛЕКТОР: д. пед. н., проф. Кічук. Н. В., д. псих. н., проф. Букун М. І.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

готовність до викладацької діяльності за основними освітніми програмами вищої школи; готовність брати участь в роботі дослідницьких колективів для розв'язання наукових і науково-освітніх завдань; здатність через предметні наукові знання формувати професійну ідентичність студента; здатність перетворювати суспільно-значущий зміст фахових знань в індивідуальну пізнавальну діяльність майбутнього фахівця.

Фахові компетентності:

готовність організувати роботу дослідницького колективу в області психолого-педагогічних наук; здатність моделювати, здійснювати і оцінювати освітній процес і проектувати програми додаткової професійної освіти відповідно до потреб роботодавця; здатність відбирати, узагальнювати й адаптувати результати сучасних міждисциплінарних досліджень для цілей викладання психолого-педагогічних дисциплін в освітніх організаціях вищої освіти і професійного навчання; здатність аргументовано викладати і захищати авторську позицію в науковій дискусії, представляти результати наукового дослідження у вигляді публікацій і виступів у академічній, експертній та професійному середовищі, в тому числі іноземною мовою.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: інтеграція та систематизація набутих у процесі професійного навчання знань про психолого-педагогічні передумови підвищення якості вищої освіти; опанування знань про психологічні особливості студентського періоду життя людини й усвідомлення закономірностей професійного становлення і особистісного зростання майбутніх фахівців; формування професійного мислення магістрантів, набуття ними досвіду творчого використання психолого-педагогічних знань для вирішення конкретних завдань навчально-професійної та майбутньої науково-педагогічної діяльності; сприяння професійному самовизначенню та набуттю магістрантами професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення психолого-педагогічних особливостей науково-педагогічної діяльності та передумов її опанування; розробка інтерактивних технологій навчання і виховання у ВНЗ як шляху удосконалення процесу підготовки кваліфікованих фахівців.

У результаті вивчення модуля студент повинен знати: мету, об'єкт, предмет, основні категорії та поняття педагогічної та психологічної науки вищої школи; взаємозв'язку педагогіки вищої школи з іншими галузями педагогічного знання; основні історичні етапи, сучасні проблеми і тенденції розвитку вищої освіти в Україні і світі; теоретичні основи проектування, організації і здійснення сучасного освітнього процесу вишу, діагностики його результатів; основи теорії і методики виховної роботи зі студентами вищої школи; систему професійно-педагогічних цінностей, норм фахової етики викладача вищої школи; домінанти компетентнісної парадигми освіти; своєрідність сучасних соціально-фахових вимог до конкурентноздатного викладача ВНЗ; специфіку засобів формування професійної ідентичності студентів; провідні ідеї зарубіжного досвіду щодо стимулювання і оптимізації професійного самовиховання та самовдосконалення особистості;

вміти: вибирати і застосовувати освітні технології відповідно до цілей і завдань викладання навчальної дисципліни, рівня підготовки, вікових і статусних особливостей

студентів вишу; здійснювати міждисциплінарні зв'язки курсу викладання з іншими дисциплінами; організувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію студентів і викладачів вишу в процесі діалогічного спілкування, аудиторну і позааудиторну самостійну роботу студентів з метою організації їх розумової діяльності і творчих здібностей; вдосконалювати викладацьку діяльність; реалізувати самоосвітню діяльність фахової спрямованості; вдосконалювати професіоналізм і фахову майстерність, впливати на формування професійної ідентичності студентів.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: психологія, загальна педагогіка, дидактика, історія педагогіки

8. ЗМІСТ КУРСУ:

Психологія вищої школи як наука. Психологія вищої школи як нова галузь психологічної науки та навчальна дисципліна. Предмет, завдання і основні категорії психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти України. Зв'язок психології вищої школи з іншими науками. Методологія, принципи і методи психологічного дослідження. Пізня юність як типовий період розгортання студентства. Інтелектуальні й особистісні показники представників студентського періоду. Суперечності та кризи студентського віку. Механізми та результати соціалізації особистості на етапі навчання у ВНЗ. Адаптація студента до умов навчання у вищій школі. Типологія сучасних студентів. Психологічний аналіз учіння студентів.

Ознаки й особливості навчально-професійної діяльності студента. Типові негативні чинники обмежень інтелектуальних функцій студентів. Мотивація професійного вибору та навчальної діяльності студента. Чинники та механізми формування професійної мотивації навчання майбутніх фахівців. Розвиток творчого потенціалу студентів. Професіоналізм педагогічної діяльності та особистості викладача. Педагогічний професіоналізм як предмет психологічного аналізу. Компоненти педагогічної діяльності викладача та його професіоналізму. Акмеологічний підхід до змісту та виявів професіоналізму сучасного викладача ВНЗ. Вияви професіоналізму педагогічної діяльності викладача. Професіоналізм особистості викладача. Психологічні засади управління навчальним процесом вищої школи. Види і функції педагогічного управління у ВНЗ. Психологічний аналіз процесу управління у вищій школі. Особливості педагогічного контролю і оцінки навчально-професійної діяльності студента. Вимоги до здійснення педагогічного контролю та оцінки у ВНЗ. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами.

Психологічний аналіз педагогічної взаємодії викладача і студентів. Характеристика рівнів сформованості педагогічних взаємин викладачів і студентів. Зміст педагогічних позицій викладача у спілкуванні зі студентами. Типові суперечності та бар'єри педагогічного спілкування викладача зі студентами. Діалогічне спілкування як умова ефективної педагогічної взаємодії викладача та студентів.

Загальні основи педагогіки вищої школи. Предмет і завдання педагогіки вищої школи. Викладач вищого навчального закладу. Основи дидактики вищої школи. Сутність процесу навчання у вищій школі. Методи, засоби та форми навчання у вищому навчальному закладі. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Зміст освіти у вищій школі. Виховна робота із студентською молоддю. Організація виховної роботи у вищій школі. Куратор академічної групи, специфіка його діяльності. Система освіти України. Психолого-дидактичні основи процесу навчання. Форми і методи навчання. Культура педагогічного спілкування. Методичне забезпечення навчального процесу. Система забезпечення якості освіти. Нові технології навчання. Закон України «Про вищу освіту»: пріоритетність Європейської концепції розвитку системи вищої освіти /принципи вищої освіти; академічна мобільність: педагогічний смисл; змістове наповнення студентоцентрованого навчання/. Предмет, задачі, основні категорії педагогіки вищої школи. Вища школа як педагогічна система /педагогічна теорія; педагогічна концепція; педагогічна ідея; педагогічна закономірність/. Методи та методика педагогічних досліджень /етапність проведення

педагогічних досліджень; поняття «метод» і «методика»; методи теоретичного і емпіричного дослідження; педагогічний експеримент. Викладач ВНЗ як організатор навчально-виховного процесу /компоненти педагогічної діяльності; функції викладача ВНЗ; педагогічна культура викладача сучасного вишу. Студент як об'єкт-суб'єкт педагогічної діяльності. Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ /сучасне студентство як соціальна група; пріоритетні напрямки національного виховання студентства; навчальний план; навчальна програма; індивідуальний навчальний план. Інтерактивні технології навчання і виховання у сучасному ВНЗ (технології в освіті; педагогічні технології; дидактичні технології; виховні технології; технології управління; поняття «інтеракція» у педагогіці вищої школи. Педагогічний сенс компетентнісного підходу у вищій школі) функції контролю та обліку знань, умінь і навичок студентів у ВНЗ; поняття «компетенція» і «компетентність»; принципи контролю навчальних досягнень студентів.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В. П. та ін. Педагогіка вищої школи: підручник / В. П. Андрущенко. – К., 2009. – 256 с.
2. Булах І. С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів / І. С. Булах, Л. В. Долинська. – К., 2002. – 114 с.
3. Вітвицька С. С Основи педагогіки вищої школи: підручник / С. С. Вітвицька. – К., 2011. – 383 с.
3. Енциклопедія освіти / за ред. В. Кременя. – К., 2011. – 1040 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи / А. І. Кузьмінський. – К., 2012. – 486с.
5. Кучерявий О. Професійне самовиховання у вищій школі / О. Кучерявий. – К., 2010. – 200с.
6. Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія /за ред. С. Сисоєвої. – К., 2011. – 502 с.
7. Руснак І. С. Педагогіка і психологія вищої школи / І. С. Руснак І. С., М. Г. Іванчук. – Чернівці, 2008. – 176 с.
8. Сисоєва С. Інтерактивні технології навчання дорослих. – К., 2011. – 320 с.
9. Сисоєва С. Освітні системи країн Європейського союзу: загальна характеристика / С. Сисоєва, Т. Кристончук. – Рівне, 2012. – 352 с.
10. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG). – К., 2015. – 32 с.
- 11.Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів – К., 2011. – 320 с.
- 12.Чернілевський Д. В., Томчук М. І. Педагогіка та психологія вищої школи. – Вінниця, 2006. – 402 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська
12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: (за наявності)

Методика викладання філологічних дисциплін у ВНЗ

1. КОД: ОК 3.
2. РІК НАВЧАННЯ: перший
3. СЕМЕСТР: 1
4. ЛЕКТОР: к. філол. н., доцент Соколова А. В.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

здатність розв'язувати комплексні проблеми в освітній галузі, у тому числі у процесі дослідницько-інноваційної діяльності, спроможністю і готовністю до вдосконалення і розвитку свого інтелектуального і загально-культурного рівня, морального і фізичного

вдосконалення своєї особистості; спроможність і готовність до використання на практиці навичок і умінь в організації науково-дослідних і науково-практичних робіт, в управлінні колективом.

Фахові компетентності:

здатність формулювати цілі, розробляти стратегії і план навчання, вибирати і використовувати сучасні технології навчання, забезпечити системність уявлення навчального матеріалу, створювати раціональну структуру і зміст занять, оцінювати і удосконалювати програми навчання; здатність організувати самостійну роботу, консультування та стимулювання наукової активності суб'єктів освітнього процесу.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: ознайомити із теоретичними основами та практичним досвідом викладання філологічних дисциплін у ВНЗ; психолого-педагогічними принципами організації навчальної роботи студентів; опанувати технологію і техніку організації та проведення лекцій, семінарів, практичних і лабораторних занять, консультацій, самостійної та індивідуальної роботи.

У результаті вивчення модуля студент повинен знати:

критерії відбору, принципи структурування змісту навчального курсу у вищій школі; форми організації навчання студентів; норми, критерії оцінювання знань та умінь студентів; специфіку застосування новітніх освітніх та інтерактивних технологій у вищій школі; особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у вищому навчальному закладі; психологічні особистісні якості викладача вищої школи та професійні вимоги до нього;

уміти:

зіставляти прогнозовану мету і завдання з досягнутими результатами, оцінювати їх; організувати самостійну, індивідуальну, науково-дослідну, виховну роботу серед студентів; кваліфіковано аналізувати чинні підручники та посібники, наукові праці з проблем інноваційних технологій викладання філологічних дисциплін у ВНЗ; володіти принципами та практичними навичками дистанційного навчання студентів у процесі засвоєння філологічних дисциплін у ВНЗ.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: лінгвістика і основи наукових досліджень, методи лінгвістичних досліджень, сучасна українська літературна мова.

8. ЗМІСТ КУРСУ:

Загальна характеристика вищої освіти та її складових як системи навчального процесу у ВНЗ. Сутність педагогіки вищої школи: дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання студентів. Предмет, мета, завдання курсу методики викладання філологічних дисциплін у вищій школі. Категоріально-понятійний апарат методики викладання у вищій школі. Методика викладання у вищій школі у системі наук.

Закони, закономірності та принципи навчання. Принципи навчання у вищому навчальному закладі. Принципи активності навчання. Принципи наочності. Принципи систематизації знань.

Поняття про методи, форми та прийоми навчання у вищій школі. Методи навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності; бінарні методи. Особливості та система організації навчального процесу у вищій школі. Організація виховної роботи у вищій школі.

Технологія та техніку організації та проведення семінарів, практичних, індивідуальних занять. Поняття та типи семінарських, практичних (лабораторних) занять. Традиційні та нетрадиційні семінарські, практичні (лабораторні) заняття. Структура та план-конспект семінарського, практичного заняття в традиційній та активній формах. Карта

оцінки практичного (семінарського) заняття.

Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної роботи студентів. Сутність та значення самостійної роботи. Види та форми організації і проведення самостійної роботи. Позитивні сторони і недоліки в організації самостійної роботи студентів. Специфіка організації самостійної роботи із додатковою літературою (словниками, довідниками, науково-педагогічною літературою тощо).

Інноваційні педагогічні технології активізації навчання. Проблеми втілення освітньої технології у ВНЗ. Суб'єкт-суб'єктні стосунки між викладачем та студентами. Психологічна характеристика активного рефлексивного слухання та «Я-повідомлення» в комунікативному процесі викладача зі студентом. Психологічні засоби, методи, прийоми підвищення ефективності професійно-педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекції, на семінарських заняттях та іспиті.

Організація проблемного навчання. Види інтенсивних технологій. Модель, порядок і проведення лекційного заняття в традиційній та активній формах. Функції і роль студентів при проведенні лекційного заняття в активній формі. Організація проблемного навчання у ВНЗ.

Організація модульно-рейтингового та кредитно-модульного навчання. Методологічні аспекти організації модульно-рейтингового навчання і підготовки. Особливості та принципи модульного навчання. Формування змісту модулів. Умови для організації модульного навчання. Методика організації курсового і дипломного проектування. Організація практичної підготовки спеціалістів. Керівництво позааудиторною роботою студентів.

Інтерактивні технології в процесі оволодіння змістом філологічних дисциплін у ВНЗ. Тенденції розвитку міжнародного освітнього простору, принципи, глобалізації, неперервне навчання, формальна і неформальна освіта. Національні системи розвитку освіти. Роль класичних університетів та впровадження сучасних наукових знань та новітніх інформаційних технологій.

Майстерність професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи. Педагогічна техніка. Концептуальні основи та технологія управління навчально-творчою діяльністю студентів. Педагогічний вплив на розвиток творчої особистості. Методика організації та проведення дидактичних ігор в системі управління навчально-творчою діяльністю студентів.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій. Модульне навчання/ А. Алексюк. – К., 1993.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання / Г. Ващенко. – К., 1997. – 441 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – К., 2006.
4. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури / Н. Й. Волошина. – Київ, 2002.
5. Куцевол О. М. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури: монографія / О. М. Куцевол. – Вінниця, 2006. – 348 с.
6. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. – К., 2007. – 211с.
7. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція: монографія / Г. Токмань. – К., 2002. – 320 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська
12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: (за наявності)

Порівняльне та зіставне мовознавство

1. КОД: ОК 4.

2. РІК НАВЧАННЯ: перший

3. СЕМЕСТР:1

4. ЛЕКТОР: к. філол. н., доцент Кольцун Н. М.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

здатність використовувати понятійний апарат навчальної дисципліни на практиці, розуміти її місце в системі дотичних філологічних дисциплін, мати основи знань у галузі порівняльних досліджень; вільно володіти українською та деякими іншими мовами (слов'янськими і неслов'янськими).

Фахові компетентності:

здатність коментувати основні етапи історії порівняльного та зіставного мовознавства, диференціювати поняття типології, характерології й універсології, знати та задіювати типологічну класифікацію мов, володіти методикою порівняльно-зіставних досліджень; уміти характеризувати фонологічні системи різних мов, їх склад і суперсегментні засоби; розуміти й описувати особливості словотвору, морфологічних систем у зіставному аспекті; мати спеціальні знання із зіставного синтаксису; розумітися на порівняльному описі лексико-семантичних та фразеологічних систем мов у контрастивному аспекті.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: ознайомити студентів з теорією і методикою зіставного мовознавства, навчити їх інтерпретувати основні поняття контрастивного мовознавства, володіти методикою контрастивних досліджень, висвітлювати найважливіші спільні й відмінні ознаки мов світу на всіх рівнях їхньої структури.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: предмет і завдання зіставного мовознавства, історію зіставного мовознавства в Україні і світі, типологічну класифікацію мов, методику зіставного мовознавства, рівні, аспекти, етапи зіставного аналізу, особливості фонетико-фонологічних, лексико-семантичних, словотвірних, морфологічних, синтаксичних систем різних мов;

уміти:

точно і повно описувати системи зіставляваних мов; зіставляти фонетико-фонологічні, лексико-семантичні, словотвірні, морфологічні, синтаксичні системи різних мов; здійснювати контрастивні спостереження; використовувати інші (описовий, дистрибутивну методику, компонентний аналіз, трансформаційно-породжувальну і відмінкову граматики, математичні, психолінгвістичні, соціолінгвістичні) методи у зіставних дослідженнях

7. ПЕРЕКВІЗИТ: лінгвістика і основи наукових досліджень, методи лінгвістичних досліджень.

8. ЗМІСТ КУРСУ:

Порівняльне та зіставне мовознавство як наука і навчальна дисципліна. Історія порівняльно-зіставних досліджень. Порівняльно-історичний метод як сукупність прийомів дослідження мовного матеріалу в історичному розвитку з метою встановлення споріднення або неспоріднення мов. Прийом порівняння та його використання у мовознавстві. Системне вивчення мовних фактів і явищ. Порівняльно-історичне мовознавство та генеалогічна класифікація мов народів світу. Основні мовні родини. Недоліки порівняльно-історичного методу. Порівняльно-історичне мовознавство як одна із науково-дослідницьких лінгвістичних програм.

Зіставне мовознавство, типологія, характерологія й універсологія. Типологічна класифікація мов. Методика порівняльно-історичного та зіставного мовознавства. Особливості фонетико-фонологічних систем різних мов. Склад і суперсегментні засоби. Словотвір у зіставному аспекті. Морфологічні системи мов у зіставному аспекті. Граматичні категорії. Зіставний синтаксис. Лексико-семантичні системи мов у контрастивному аспекті. Фразеологічні системи мов у зіставному висвітленні.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства / М. П. Кочерган. – К., 2006. – 424 с.
2. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство: методи, принципи, аспекти й рівні дослідження / М. П. Кочерган // Мовознавство. – 2006. – №4.
3. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство: історія становлення і розвитку / М. П. Кочерган // Мовознавство. – 2006. – №2-3.
4. Кубрякова Е. С. Язык и знание / Е. С. Кубрякова. – М., 2004.
5. Кубрякова Е.С. Морфонология в описании языков / Е. Кубрякова, Ю. Панкрац. – М., 1983.
6. Кузнецов А.М. Основания для сравнения в контрастивной семасиологии / А. М. Кузнецов // Методы изучения языков. – М., 1988.
7. Лучик А.А. Семантика прислівникових еквівалентів української і російської мов / А. А. Лучик. – К., 2001.
8. Лучик А. А. Українське зіставне мовознавство: стан і перспективи / А. А. Лучик // Мовознавство. – 2014. – №6. – С. 32-39.
9. Семчинський С. В. Вступ до порівняльно-історичного мовознавства / С. В. Семчинський. – К.: ВПЦ – Київський університет, 2002. – 352 с.
10. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов/ Л. Г. Верба. – Вінниця, 2003. – 160 с.
11. Плуґян В. А. Общая морфология / В. А. Плуґян. – М., 2003. – 383 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська
12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: (за наявності)

Український літературний процес кінця ХХ - початку ХХІ ст.

1. КОД: ОК 5.
2. РІК НАВЧАННЯ: перший
3. СЕМЕСТР: 2
4. ЛЕКТОР: к. філол. н., доцент Соколова А. В.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

здатність практично застосовувати категоріальний апарат і літературознавчий інструментарій у процесі інтерпретації художнього тексту; спроможність здійснювати аналіз літературного твору (художньо-мистецького явища) на різних методологічних засадах сучасної філологічної науки; формувати власний погляд на проблеми сучасної української літератури та літературознавства; проектувати інтерпретаційні операції з художніми текстами в практику навчання української літератури в загальноосвітній школі; спроможність самостійно мислити та долати наукові стереотипи філологічної науки.

Фахові компетентності:

готовність до викладацької діяльності за програмами з української літератури загальноосвітніх закладів різних типів та вищої школи; здатність диференціювати основні тенденції сучасного українського літературного процесу; уміння показати динаміку сучасного літературного процесу та виявити соціокультурну зумовленість змін літературних орієнтирів у художньому дискурсі помежів'я;

здатність на новітніх методологічних засадах здійснювати цілісну інтерпретацію творів сучасних українських письменників на мікро- та макрорівнях; на основі набутих у попередні роки знань із гуманітарних дисциплін формувати уявлення про художній текст як завершену естетичну систему та цілісні концепції осмислення літературних явищ сьогодення;

спроможність виявляти й презентувати наукову рецепцію знакових різножанрових творів сучасних українських письменників у межах їх індивідуальної естетики та національної і

європейської мистецької традиції; здатність здійснювати добір, систематизацію та аналіз матеріалів із сучасної української літератури та літературознавства, давати їм фахову науково об'єктивну оцінку.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання вивчення дисципліни:

розкрити основні тенденції українського літературного процесу кінця ХХ– початку ХХІ ст. на тлі світового художнього досвіду; ознайомити студентів із сучасним українським письменством у його найяскравіших та найприкметніших проявах.

У результаті вивчення модуля студент повинен знати:

- категоріальну матрицю літературного процесу, його внутрішні фактори та зовнішні чинники;
- традиційні та новітні методології літературознавства;
- найважливіші художньо-мистецькі факти та явища українського літературного процесу кінця ХХ – початку ХХІ ст.;
- типи стильових дискурсів та естетичні практики сучасних письменників;
- дискусійні проблеми сучасного літературного процесу;
- знакові художні твори українських письменників останніх десятиліть;
- сучасні науково-теоретичні та літературно-критичні джерела;

вміти:

- орієнтуватись у складній взаємодії художніх дискурсів і створити об'єктивну картину сучасного літературного процесу;
- висвітлити прикметні факти національного літературно-мистецького життя у світовому контексті;
- вільно володіти понятійним апаратом традиційного та модерного літературознавства;
- кваліфіковано аналізувати різножанрові твори сучасних письменників з погляду їх естетичної вартості, гуманістичної спрямованості та культуротворчої цінності;
- виявляти індивідуальні модуси творчої репрезентації сучасних авторів у ситуації літературної поліфонії;
- визначити місце і роль регламентованих програмою письменників у літературному процесі, представити їх оцінку в сучасному науково-критичному дискурсі.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: вступ до літературознавства, історія української літератури.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Літературний процес та його категорії. Загальне поняття про літературний процес. Історичний характер розвитку художнього письменства. Внутрішні фактори та зовнішні чинники літературного процесу (традиції та новаторство, пародіювання, наслідування, репродукція та ін.). Види художньої взаємодії (міжнаціональна, внутрішньонаціональна). Основні категорії літературного процесу: літературна епоха, літературний напрям, творчий метод, літературна течія, літературна школа. Складові літературного процесу (художній дискурс, теоретико-літературний сегмент, літературно-наукова критика, видавнича сфера). Антологізація літературних явищ як факт літературного процесу сьогодення. Поняття «літературний процес» у сучасному науковому дискурсі: дискусійні моменти, нові вектори трактування.

Загальні тенденції українського літературного процесу к. ХХ – поч. ХХІ ст. Культурно-історичні передумови розвитку сучасного літературного процесу. Міждисциплінарний контекст сучасної літератури: національний та світовий вимір. Пошук нових естетичних способів моделювання та зображення дійсності. Стильова поліфонія, синтез традиційного та постмодерного художніх дискурсів. Пошуки нових форм і структур творчості. Відмежування літератури від ідеологічного простору. Функціонування різних естетичних практик сучасних письменників. Гостра постановка проблем вибору,

повноцінного існування нації та свободи індивідуальності. Піднесення ролі українського слова в розвитку нації, входження у світовий контекст.

Постмодернізм в українській літературі кінця ХХ ст., його специфічні риси: інтертекстуальність, іронічність, еkleктизм, елітарність, масовість, мовна стилізація, карнавальність, театралізація тощо. Дискусії в українському літературознавстві навколо постмодернізму загалом та його національного модусу зосібна. Літературні дискусії к. ХХ–поч. ХХІ ст.: перебіг, естетичні наслідки. Літературні школи та групи порубіжжя ХХ – ХХІ ст. Проблема літературних генерацій в українському письменстві останніх десятиліть. Альтернативні письменницькі об'єднання, їх естетичні платформи, творчі здобутки/прорахунки. Сучасні літературно-мистецькі альманахи, часописи.

Прикметні тенденції сучасної літератури: антропологічний вектор відображення буття й осягнення місця людини в ньому; домінування онтологічних універсалій та екзистенційних характеристик особистості у творах сучасних письменників; модернізована версія міфологізму, театралізація дійсності як засіб розбудови нової художньої реальності. Естетичний вимір історіософської проблематики в постмодерністському дискурсі. Активізація художньої біографістики. Література сьогодення перед викликом масової культури. Сучасна українська література в межах колоніального та постколоніального просторів. Жанрово-стильовий ландшафт сучасної української літератури. Синкретизм художньо-стильових течій у сучасній літературі. Традиційна стилістика і модерне письмо. Межові стильові явища в усіх жанрових різновидах літератури останніх десятиліть.

Поетичний дискурс у сучасній українській літературі. Нові естетичні виміри поезії шістдесятників (Д. Павличко, Б. Олійник, І. Драч). Нові якості творчості Л. Костенко: філософське осягнення часу в збірці «Річка Геракліта»; міфологічність збірки «Мадонна перехресть»; естетичний вимір художньої історіософії в романі «Берестечко».

Повернення поезії постшістдесятників (80–90-ті рр.) у річище світоглядно-естетичної плюралності. Вивільнення з-під влади соціально-історичного детермінізму представників «київської школи» (В. Кордун, М. Воробйов, М. Григорів, В. Голобородько). Переміщення проблематики віршів у позачасові онтологічні, етичні та суто естетичні сфери. Орієнтація на асоціативний вільний вірш. Міфопоетична модель світу в ліриці вісімдесятників (В. Голобородько, В. Герасим'юк). Інтелектуальні медитації інакомислення І. Римарука. Класична стилістика поета. Синтез традиції та модерну в поезії І. Малковича. Своєрідність езотеричного умовно-асоціативного письма поета, тяжіння до притчевості й алегорії.

Постмодерністські акценти української поезії 80–90-х рр. (гротеск, епатаж, художній абсурд). Естетичні стратегії літературних груп: «Бу-Ба-Бу», «ЛуГоСад», «Пропала грамота».

Поетична творчість «дев'яностиків» (І. Андрусак, С. Процюк, І. Ципердюк та ін.). Риси постмодернізму в авторському тексті С. Жадана. Художні моделі топосу міста у творчості П. Вольвача. Неканонічна традиційність поета. «Жіноча поезія» 80–90-х рр. ХХ ст: ідейний зміст, художні особливості, представники (Н. Білоцерківець, О. Пахльовська, М. Кіяновська та ін.).

Знакові художні явища української поезії останнього десятиліття. Жанрово-тематичний спектр: історіософські візії у творчості Л. Горлача, синтез ліричного й епічного начала у збірці «Знак розбитого ярма»; закарпатський ареал художньої картини світу лірики П. Мідянки (зб. «Луйтра в небо»); експериментальна поезія Ю. Буряка (зб. «Не мертво море»); віталістичний пафос воєнного дискурсу в ліриці Б. Гуменюка (збірка «Вірші з війни»); Революція гідності та подвиг Небесної сотні в художньому осмисленні українських поетів (А. Багряна, А. Дмитрук, М. Савка та ін.).

Типи дискурсів у сучасній українській прозі. Реалістична і романтична моделі постмодерного синтезу батьківсько-материнського коду. Неонародництво та неопозитивізм як засади творчості прозаїків старшого покоління (Ю. Мушкетик, Р. Іваничук, В. Дрозд, П. Загребельний та ін.).

Літературні школи у сучасній прозі: київсько-житомирська (Вал. Шевчук, В. Медвідь, Є. Пашковський) та галицько-станіславська (Ю. Андрухович, Ю. Винничук, Ю. Іздрик). Поєднання фантастичних, демонологічних, необарокових, постмодерністських рис у творчості Вал. Шевчука. Наративне поле прозопису Ю. Андруховича, карнавальна модель авторської картини світу. Біблійна притчевість романів Є. Пашковського, есхатологічно-іронічний дискурс у творчості письменника. Поетика неотрадиціоналізму в прозі В. Медвідя, авторський варіант стилю «потоків свідомості». Проблема екзистенційного вакууму в сучасній українській малій прозі. Елітарне письмо О. Забужко. Естетична концепція «жіночої» прози порубіжжя (Є. Кононенко, Г. Тарасюк та ін.). Дискусії навколо основних засад феміністичної естетики. Концепт самотності в екзистенційній сфері сучасної прози. Естетичне дисидентство О. Лишеги. Жанрово-стильові особливості роману-біографії у творчості сучасних прозаїків (С. Процюк, М. Слабошпицький).

Тематичний спектр української прози останніх десятиліть. Тема родової пам'яті в романі «Епізодична пам'ять» Л. Голоти. Глоризація національної історії в романі «Чорний Ворон» В. Шкляра. Екзистенційна проблематика роману «Музей покинутих секретів» О. Забужко. Роман Г. Пагутяк «Слуга з Добромиля»: ірраціональний вимір тексту. Тема духовного збагачення особистості в романі «Криничар» М. Дочинця. Трагічна домінанта роману «Солодка Даруся» М. Матіос. Проблема обездуховлення нації та людства в романі «Записки українського самашедшого» Л. Костенко. Роман «Час смертохристів» Ю. Щербака як текст-пересторога; ознаки гротескно-притчевого письма. Тема апокаліптичних візій у прозі про сучасну війну Л. Пономаренко (кн. «Нехворощ») та Г. Вдовиченко (роман «Маріупольський процес»).

Сучасна українська драматургія і театр як «діагностична модель суспільства» (О. Бондарєва). Тенденції розвитку сучасної драматургії: тематична багатоплановість, риси постмодернізму, драми абсурду. Ідеї, конфлікти, характери в новітній українській драматургії. Жанри сучасної драматургії: трагікомедія, трагедія, історична драма, драматична поема, містерія та ін.

Театр авангарду к. 80 – поч. 90-х рр. (А. Жолдак, Б. Озеров). Неприйняття традиційних норм, своєрідна втеча від реальності, апокаліптичне мислення драматургів. Експериментальна драматургія А. Дяченка (парадоксальність сюжету, динамічна інтрига). Традиція «театру в театрі» як засіб моделювання світу у творчості сучасних письменників. Людина та світ у драматичних творах Я. Стельмаха та О. Ірванця. Проблема вибору в п'єсах А. Вишневського, О. Погребінської, О. Росича. «Паралельний» світ у драматичних творах Неди Нежданої (збірка «Провокація іншості»). Акцентація експерименту в драматургії А. Крима, новий контекст у трактуванні письменником світових образів та сюжетів.

Еміграційний дискурс у літературному процесі останніх десятиліть.

Сучасна еміграційна література: стилі, покоління, творчі індивідуальності. Нереферентна лірика репрезентантів «ню-йоркської групи»: універсальний художній світ Богдана Рубчака; деструкція усталеного в ліричному наративі Богдана Бойчука; екзистенційна проблематика в поезії Юрія Тарнавського. Герметизація тексту Емми Андіївської: сюрреалістичний код поетики: мистецьке інобуття в сонетарії поетеси; експериментальна проза письменниці. Виміри сакрального в різножанровій творчості Віри Вовк: сакральне у просторі художньої реальності (домінантні образи й мотиви); жанрово-стильова репрезентація поетики сакрального; об'єктивація сакрального в мові прозових і поетичних творів письменниці. Творчі дебюти сучасних еміграційних авторів. Еміграційний текст у сучасному науковому дискурсі.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму /В. Агеєва. – К., 2003. – 320 с.

2. Анісімова Н. П. На зламі культурних епох: поезія покоління 80-х років ХХ ст. у системі пізнього українського модернізму / Н. Анісімова. – Бердянськ, 2012. – 526 с.
3. Астаф'єв О. Г. Образ і знак: Українська емігрантська поезія у структурно-семіотичній перспективі / Олександр Астаф'єв. – К., 2000. – 268 с.
4. Бондарєва О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через живе моделювання / О. Бондарєва. – К., 2006. – 510 с.
5. Галета О. Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ- початку ХХІ століття / Олена Галета. – К., 2015. – 640 с.
6. Гундорова Т. І. Український літературний постмодерн / Т. Гундорова. – К., 2005. – 264 с.
7. Констанкевич І. М. Сучасна українська література: стилі, покоління, творчі індивідуальності / І. М. Констанкевич, В. Г. Сірук. – Луцьк, 2012. – 328 с.
8. Саєнко В. П. Сучасна українська література / В. П. Саєнко. – Одеса, 2014. – 352 с.
9. Сучасна українська література кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. – К., 2006. – 464 с.
10. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк, 2012. – 516 с.
11. Українська літературна критика ХХ століття : Антологія : у 2-х т. – К., 2015. – Т.1. – 717с.
12. У пошуку театру: Антологія молоді драматургії / упоряд. Н. Мірошніченко. – К.: Смолоскип, 2003. – 545 с.
13. Філоненко С. О. Масова література в Україні: дискурс / гендер / С. Філоненко. – Донецьк, 2011. – 432 с.
14. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період / Р. Харчук. – К., 2008. – 248 с.
15. Юрчук О. О. У тіні імперії : Українська література у світлі постколоніальної теорії: / Олена Юрчук. – К., 2013. – 224 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська
12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: (за наявності)

*Вибіркові компоненти**

Теоретичні питання граматики української та російської мов

1. КОД: ВБ 1.1.
2. РІК НАВЧАННЯ: перший
3. СЕМЕСТР: 1
4. ЛЕКТОР: д. філол. н., проф. Колесников А. О.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

здатність систематизувати й поглибити знання з морфології та синтаксису української та російської мов; давати об'єктивну оцінку та наукові коментарі граматичним явищам зіставлю-ваних мов; детально описувати складні випадки граматичної будови, знатися на різних підходах до їх вивчення і трактування в сучасному порів-няльно-зіставному мовознавстві.

Фахові компетентності:

здатність опанувати поняття про граматичні одиниці мови і мовлення у структурі української та російської мов; співвідношення морфології, морфеміки та словотвору; лексичного і граматичного значення, їх зв'язок з морфемною структурою слова; поняття про морфему, морф, аломорф та варіант морфеми; типологію морфем за значенням, функцією та позицією;

* До інформаційного пакету включаються вибіркові компоненти лише за вибором факультету.

виявляти й описувати граматичне значення, граматичну форму, графему; встановлювати типи граматичних форм; диференціювати граматичні категорії, парадигми; знати їх типологію, морфологічні класифікації частин мови, лексико-граматичних розрядів, словозмінних класів; причини існування різних класифікацій частин мови і поглядів на їх ієрархію; обґрунтувати проблеми перехідності, омонімії, амбівалентності у системі морфологічних класів слів; розумітися на питаннях про одиниці синтаксичного рівня мовної системи, категоріях синтаксису, модальності, предикативності, особовості/безособовості; структурного і комунікативного синтаксису; актуального членування речення; членів речення; синкретизму другорядних членів речення, детермінантів у структурі речення; дискусійні питання щодо простого ускладненого речення; аспектів дослідження складного речення в україністиці і русистиці.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: систематизувати й поглибити знання студентів з морфології та синтаксису української і російської мов; навчити їх давати об'єктивну оцінку та наукові коментарі граматичним явищам української і російської мов; детальніше розкрити складні мовні явища граматичної будови та різні підходи до їх вивчення і трактування в сучасному мовознавстві.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: особливості граматики як елемента структури мови, її складові; морфологічні класифікації слів у структурі граматики; принципи класифікації частин мови та різні підходи до неї; проблемні питання щодо самостійних та службових частин мови (центральність/периферійність, статус), щодо одиниць та категорій синтаксичного рівня; видатних мовознавців-граматистів, їх твори та найголовніші наукові теорії; різноманітні концепції граматичного значення в сучасному мовознавстві.

уміти: володіти сучасною метамовою граматики; виконувати морфемний, словотвірний, морфологічний, синтаксичний аналіз мовних одиниць відповідно до вимог вищої школи; розрізняти традиційні і нетрадиційні погляди на граматичні категорії та явища.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: лінгвістика і основи наукових досліджень, методи лінгвістичних досліджень, сучасна українська літературна мова, сучасна російська літературна мова.

8. ЗМІСТ КУРСУ:

ГраMATика як розділ мовознавства. ГраMATика як розділ мовознавства та її складові частини. ГраMATичні одиниці мови і мовлення в структурі української і російської мов. Співвідношення морфології, морфеміки та словотвору. *Лексичне і граMATичне значення, їх зв'язок з морфемною структурою слова.* Поняття про морфему як мінімальну значущу одиницю. Морф, аломорф та варіант морфемі. Словотворче, формотворче, словозмінне значення. Класифікація (типологія) морфем за значенням, функцією та позицією. Характеристика кореня, корені вільні та зв'язані. Характеристика префіксів, суфіксів, постфіксів. Значущість флексії в граMATиці української мови. Питання про формант інфінітива. Поняття про поліфікс (циркумфікс, конфікс, біморфему). Асемантичні сегменти слова: інтерфікси, субморфи (квазіморфемі). Афіксоїди. Афікси субстанціальні та нульові. Питання про нульовий формант у граMATиці. Афікси регулярні та нерегулярні, продуктивні та непродуктивні. Основа слова, типи основ. Поняття про морфемний склад, будову та структуру слова. Класифікації структурних типів слів в українській мові.

Морфологія класів слів у структурі граMATики. Поняття про граMATичне значення, граMATичну форму, графему. Типи граMATичних форм. Поняття про граMATичну категорію, парадигму. Типологія категорій і парадигм. Морфологічні класифікації слів (частини мови, лексико-граматичні розряди, словозмінні класи). Принципи (критерії) виділення частин мови. Причини існування різних класифікацій частин мови і різних поглядів на їх ієрархію. Проблема перехідності, омонімії, амбівалентності у системі морфологічних класів слів.

Іменник як частина мови. Питання про центральність іменника в системі частин мови.

Лексико-граматичні розряди іменників: різні погляди на їх склад і структуру. Розряди істот/ неістот, осіб/ неосіб. Взаємодія з граматичними категоріями. Обчислювані/ необчислювані іменники та їх підрозряди. Власні / загальні назви. Граматична категорія роду іменників. Структура категорії, значення і вираження у різних розрядах і класах іменників. Граматична категорія числа іменника. Структура категорії, значення і вираження у різних розрядах і класах іменників. Граматична категорія відмінка іменника. Структура категорії, значення і вираження у різних розрядах і класах іменників. Типи відміни іменників (центр і периферія). Питання про невідмінювані іменники (нульова відміна). Взаємодія форм і значень у структурі парадигм іменників. *Прикметник як частина мови*. Обсяг прикметника. Загальноіменні категорії прикметника. Парадигматика прикметників. Лексико-граматичні розряди прикметників. Перехідність між ЛГР прикметників. Категорія ступеня порівняння прикметника і прислівника. Структура категорії, її значення і вираження.

Числівник як частина мови (проблемність статусу, місця у класифікації, обсягу). Числівник як лексична морфема. Морфологічні розряди числівників; лексичний склад і структура кількісних числівників; структурні розряди числівників (проблеми типології). Особливості парадигматики числівників. *Питання про займенник як частину мови*. Критерії виділення морфологічного класу займенників. Пронімінальна семантика. Граматичні розряди займенників за співвідношенням з іншими частинами мови. Семантична класифікація займенників (підстави поділу).

Загальна характеристика та межі прислівника як частини мови. Структурна, синтаксична та семантична класифікація прислівників. Питання про предикативні та модальні прислівники.

Дієслово як частина мови. Питання про його центральність у системі частин мови. Граматичні категорії та ЛГР дієслова. Парадигма дієслова в українській і російській мові. Питання про обсяг дієслівної лексики. Дієвідмінювані та недієвідмінювані форми дієслова. Граматичний статус інфінітива. Словозміна дієслів. Класи дієслів. Дієвідміна. Перехідність та зворотність. Граматична категорія стану, її семантика, система форм (різні концепції). Граничність. Граматична категорія виду, її семантика, способи творення форм. Одновидові та двовидові дієслова. Граматична категорія часу дієслів. Зв'язок часу і виду. Система форм часу. Граматичні категорії особи, числа і роду. Безособові дієслова. Безособові форми дієприкметникового походження на *-но, -то*.

Службові частини мови у граматиці. Прийменник, його семантика і використання. Розряди прийменників за структурою. Типи похідних прийменників. Синтаксична та семантична класифікація прийменників. Сполучники, їх семантика й уживання. Класифікація сполучників за структурою і способом уживання. Сурядні та підрядні сполучники, їх функціональні різновиди. Частка. Класифікація часток за структурою і функцією. Вигук (інтер'єктив) в системі частин мови. Його різновиди.

Синтаксис як складова частина граматики. Питання про одиниці синтаксичного рівня мовної системи, відношення між ними. Категорії синтаксису. Модальність. Предикативність. Особовість/безособовість. Структурний і комунікативний синтаксис. Проблема актуального членування речення. Порядок слів, наголос та інтонація як засоби актуалізації комунікативно значущих компонентів речення.

Проблематика одиниць та категорій синтаксичного рівня. Члени речення. Проблеми синкретизму другорядних членів речення, детермінативів у структурі речення. Проблема простого ускладненого речення.

Аспекти дослідження складного речення в українстиці і русистиці. Складносурядні речення. Формально-синтаксична, семантико-синтаксична структура та комунікативна організація складносурядних речень. Види складносурядних речень. Складнопідрядні речення. Принципи класифікації складнопідрядних речень у лінгвістичній теорії. Питання про безсполучникові речення. Проблема зіткнення формального і семантичного критеріїв

при класифікації сполучникових і безсполучникових речень. Проблеми типології багатокomпонентних складних речень. *Проблеми лінгвістики тексту*. Складне синтаксичне ціле як гіперреченнєве утворення (надфразні єдності). Складне синтаксичне ціле і абзац. Засоби зв'язку речень у складному синтаксичному цілому. Види зв'язку: ланцюжковий, паралельний, мішаний. Період, текст, дискурс. Засоби когезії. Диференціація і класифікація понять тексту і дискурсу.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бріцин М. Я. Порівняльна граматика української та російської мов / М. Я. Бріцин, М. А. Жовтобрюх, А. В. Майборода. – К., 1978. – 270 с.
2. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови / І. Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця. – К., 2004. – 400 с.
3. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / К. Городенська. – К., 2014. – 124с.
4. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк, 2011. – 992 с.
5. Загнітко А. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект: навчальний посібник / А. П. Загнітко. – Донецьк, 2009. – 137 с.
6. Колесников А. О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка / А. О. Колесников. – Ізмаїл, 2015. – 676 с.
7. Сопоставительная грамматика русского и украинского языков. – К., 2003. – 534 с.
8. Українська мова. Енциклопедія / [редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – [3-є вид.]. – К., 2007. – 856 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська
12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: *(за наявності)*

Порівняльна стилістика української та російської мов

1. КОД: ВБ 1.2.
2. РІК НАВЧАННЯ: перший
3. СЕМЕСТР: 2
4. ЛЕКТОР: к. філол. н., доцент Циганок І. Б.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

здатність розуміти особливості сучасної парадигми лінгвістичних знань, динаміку її розвитку; в її межах виокремлювати об'єкт дослідження та науково обґрунтовувати його з різних поглядів; володіти достатніми теоретичними знаннями для цього, а також системою відповідних принципів, методів і прийомів наукового опису; використовувати знання вміння і навички у професійній сфері, постійно оновлюючи систему фахових компетенцій.

Фахові компетентності:

готовність володіти базовими знаннями з порівняльної стилістики, основними методами стилістичних досліджень, зокрема й у зіставному аспекті; розуміти співвідношення понять стилістична норма, норма сучасної української / російської літературної мови та стильова норма; стилістичні норми мови та мовлення; поняття про стилістичну помилку; основи стилістики у вищівському курсі вивчення сучасної української / російської літературної мови; розуміти феномен стилістичного рівня мовної системи; комплексний характер стилістичного значення; типи конотації; поняття про стилістичні засоби мовної системи; фонетико-фонологічного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного, лексико-семантичного, фразеологічного рівнів української та російської мов; особливості зіставного стилістичного аналізу.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: навчити студентів провадити наукові дослідження в галузі стилістики, здійснювати стилістичний аналіз текстів різних стилів української та російської мов; на методологічних засадах сучасної філологічної науки зіставляти стилістичні ресурси споріднених мов; формувати професійну думку про пріоритетні перспективні напрями розвитку стилістичної науки в Україні.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: предмет і завдання порівняльної стилістики, її структуру, історію, методи стилістичних досліджень; стилістичні норми української та російської мов, стилістичні норми українського і російського мовлення; поняття про стилістичну помилку; нетотожність стилістичних та інших видів (лексичних, граматичних тощо) помилок; стилетвірні фактори; парадигматику й синтагматику у стилістиці; феномен стилістичного рівня мовної системи; стилістичні засоби української та російської мов тощо;

вміти: зіставляти стилістичні засоби фонетико-фонологічного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного, лексико-семантичного, фразеологічного рівнів української та російської мов; виконувати стилістичний аналіз текстів різних стилів.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: сучасна українська літературна мова, сучасна російська літературна мова, лінгвістика і основи наукових досліджень

8. ЗМІСТ КУРСУ:

Предмет і завдання порівняльної стилістики. Співвідношення понять «лінгвостилістика» й «літературознавча стилістика». Історія стилістики. Структура стилістики. Основні методи стилістичних досліджень. Місце стилістики в колі дисциплін філологічного й нефілологічного циклів. Структурно-функціональні властивості мовного знака. Норма як одна з констант стилістики. Співвідношення понять стилістична норма, норма сучасної української / російської літературної мови та стильова норма. Стилестичні норми мови й стилістичні норми мовлення. Поняття про стилістичну помилку. Нетотожність стилістичних та інших видів (лексичних, граматичних) помилок. Різновиди стилістичних помилок та способи їх завчасної корекції. Роль словників і словникових видань у закріпленні стилістичної нормативності. Основи стилістики у вищівському курсі вивчення сучасної української / російської літературної мови. Стилествірні фактори. Парадигматика й синтагматика у стилістиці. Феномен стилістичного рівня мовної системи. Комплексний характер стилістичного значення. Типи конотації. Поняття про стилістичні засоби мовної системи. Стилестичні засоби фонетико-фонологічного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного, лексико-семантичного, фразеологічного рівнів української та російської мов. Стилестичний аналіз.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Басова Г. Д. Сопоставительная стилистика русского и украинского языков: коллективная монография / Г. Д. Басова, Т. М. Голосова, Ю. С. Лазебник, Н. Г. Озерова, І. А. Синиця, Л. М. Стоян, Г. М. Тупицька; отв. ред. Н. Г. Озерова. – К., 2014. – 384 с.

2. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика: основні напрями розвитку / О. Ю. Дубенко // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – К., – 2014. – вип. 25. – С.32-40.

3. Сопоставительная стилистика русского и украинского языков / Г. П. Ижакевич, В. И. Кононенко и др. – К., 1980. – 208 с.

4. Федоров А.В. Очерки по общей и сравнительной стилистике / А. В. Федоров. – М., 1971.

5. Циганок І. Б. Порівняльна стилістика української та російської мов / І. Б. Циганок. – Ізмаїл, 2017. – 24 с.

10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.

11. МОВА НАВЧАННЯ: українська

12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: (за наявності).

Порівняльно-історична діалектологія української і російської мов

1. КОД: ВБ 1.3.

2. РІК НАВЧАННЯ: перший

3. СЕМЕСТР:1

4. ЛЕКТОР: д. філол. н., проф. Колесников А. О.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

здатність розуміти сутність синхронного та діахронного стану розвитку мови, генезу та динаміку субривневих явищ діалектів української та російської мов, їхніх говорів та наріч; відносну хронологію діалектних явищ, архаїчних та інноваційних елементів; специфіку зіставлення структури українських і російських діалектів, визначати їхні типові зміни, що виникають у ситуації контактування цих мов.

Фахові компетентності:

здатність знати й оперувати основними поняттями історичної діалектології, описувати її джерела; знати і використовувати для аналізу методи історичної діалектології; розрізняти синтагма тьку і парадигматику в історії мови; володіти інформацією про засади, чинники і специфіку становлення української та російської діалектології; характеризувати український діалекто генез крізь призму періодизації розвитку української мови, а російський діалектогенез – крізь призму періодизації розвитку російської мови; встановлювати особливості дослідження українських і російських діалектних явищ у діахронії.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: ознайомити студентів з генезою і динамікою фонетичних, лексичних, фразеологічних, морфологічних, синтаксичних явищ діалектів української та російської мов, їхніх говорів та наріч; навчити виявляти відносну хронологію діалектних явищ, архаїчні та інноваційні елементи; порівнювати і зіставляти структуру українських і російських діалектів, визначати їхні типові зміни, що виникають у ситуації контактування цих мов..

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: діалектне членування української та російської мов, диференційні діалектні риси цих мов, генезу найважливіших діалектних явищ, основні напрямки динаміки, що виникають у ситуації інтерференції діалектів зазначених мов;

вміти: аналізувати українське і російське діалектне мовлення із виявленням ареально релевантних діалектних ознак; виявляти генезу діалектних явищ та інноваційні риси діалектів.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: українська діалектологія, російська діалектологія, сучасна українська літературна мова, сучасна російська літературна мова, лінгвістика і основи наукових досліджень.

8. ЗМІСТ КУРСУ:

Історична діалектологія як наука і навчальна дисципліна. Основні поняття історичної діалектології. Джерела історичної діалектології. Методи історичної діалектології. Синтагматика і парадигматика в історії мови. Становлення української діалектології. Становлення російської діалектології. Засади дослідження українських і російських діалектних особливостей у діахронії. Чинники дослідження писемних пам'яток. Український діалектогенез крізь призму періодизації розвитку української мови. Російський діалектогенез крізь призму періодизації розвитку російської мови. Особливості дослідження українських і російських діалектних явищ у діахронії.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Делюсто М. Українська наддунайська говірка / М. Делюсто. – Ізмаїл, 2016. – 176 с.
2. Колесников А. О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка: монографія / А. О. Колесников. – Ізмаїл, 2015. – 676 с.

3. Матвіяс І. Г. Українська мова та її говори / І. Г. Матвіяс. – К., 1990. – 168 с.
4. Функціонування літературних мов і діалектів межиріччя Дністра і Дунаю: колективна монографія / За ред. Л. В. Колесникової, І. Б. Циганок. – Ізмаїл, 2012. – 251 с.
5. Українське Придунав'я в світлі гуманітарних досліджень: колективна монографія. Ізмаїл, 2015. – 230 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська
12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: (за наявності)

Українські говірки МДД у порівняльно-історичному аспекті

1. КОД: ВБ 1.4.
2. РІК НАВЧАННЯ: перший
3. СЕМЕСТР: 2
4. ЛЕКТОР: д. філол. н., проф. Колесников А. О.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності:

здатність знаходити зв'язок між етнічними і мовними ознаками носіїв українських говірок межиріччя Дністра і Дунаю; розглядати мовні явища, говірки і саму мову в діахронному аспекті; використовувати історичні свідчення для інтерпретації мовних фактів, і навпаки.

Фахові компетентності:

здатність опанувати наукову інформацію про новожитні генетично різнотипні українські говірки межиріччя Дністра і Дунаю, їхні основні ареально релевантні діалектні риси, генезу і динаміку, просторове варіювання цих говірок в аналізованому континуумі, встановлювати питомі та запозичені діалектні ознаки цих говірок.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: ознайомити студентів з особливими новожитніми генетично різнотипними українськими говірками межиріччя Дністра і Дунаю, їхніми основними ареально релевантними діалектними рисами, генезою і динамікою, представити просторове варіювання цих говірок в аналізованому континуумі, встановити питомі діалектні ознаки та запозичені.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: історію формування та дослідження унікального полімовного та полідіалектного континууму межиріччя Дністра і Дунаю, сучасні свідчення про діалектне членування його мовного простору; походження і класифікацію українських говірок на території межиріччя Дністра і Дунаю; найважливіші ознаки українських говірок у порівнянні з російськими, болгарськими, румунськими, гагаузькими на різних структурних рівнях;

вміти: використовувати відомості про українські та інші типи говірок межиріччя Дністра і Дунаю під час викладання у навчальних закладах регіону.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: українська діалектологія, сучасна українська літературна мова, лінгвістика і основи наукових досліджень.

8. ЗМІСТ КУРСУ:

Соціолінгвістична ситуація у полілінгвальному межиріччі Дністра і Дунаю. Основні поняття соціолінгвістики. Співвідношення понять «мова» і «етнос», «діалект» і «субетнос». Історія розвитку етномовної ситуації в МДД. Межиріччя Дністра і Дунаю – унікальна лінгвістична лабораторія. Питання про суржик у діалектній мові. Аксиологія індивідуальної мовної поведінки в інтерферентних умовах.

Типологія мов та діалектів, наявних в межиріччі Дністра і Дунаю. Поняття про лінгвістичну типологію. Типологічні класифікації мов (типологічні схеми Фр. Шлегеля, А. Шлегеля, В. фон Гумбольдта, А. Шлейхера, Г. Штейнталя, М. Лацаруса, Ф. Містелі, М.

Мюллера, Ф. Фінка, Е. Сепіра, І.І. Мещанінова, Т. Мілевського, В. Скалічки, Дж. Грінберга). Поділ говірок на старожитні і новостворені.

Українська мова та її діалекти в МДД. З історії дослідження українських говірок ареалу (студії В.П. Дроздовського, А.М. Муқан, Т.П. Заворотної, П.Ю. Гриценка). Стан вивчення українських говірок МДД. Українські говірки МДД старішої формації (південнобессарабський, буковинсько-подільський, слобожанський, середньонадніпрянський типи). Специфіка говірок новішої формації (закарпатський і західнополіський типи). Ареалогія українських говірок межиріччя Дністра і Дунаю.

Російська мова та її діалекти в МДД. З історії дослідження російських говірок МДД. Південноросійські говірки курсько-орловського типу. Говірки старообрядців-липован. Специфіка фонетики, лексики і граматики острівних російських говірок в МДД. Словник російських говорів Одещини.

Болгарська мова та її діалекти в МДД. Болгарські говірки на території України. Проблема дебалканізації болгарських переселенських говірок ареалу. Чушмелійський, чийшийський, фракійський, балканський о-говір й ь-говір.

Румунська мова та її діалекти в МДД. Проблема визначення румунської/молдовської мови. Дако-румунський, істрорумунський, арумунський та мегленорумунський діалекти. Мунтянський, молдавський, банатський, крішанський та мараморський говори. «Атласул лингвистик молдавенеск». «Atlasul lingvistic român pe regiuni Basaraba». Класифікація румунських говорів Одеської області Р. Я. Удлера. Класифікація румунських говорів МДД П. Д. Кісеолар та їх ознаки.

Гагаузька мова в МДД. Дослідники гагаузьких діалектів (Б. П. Туқан, Г. О. Гайдаржі, Л. О. Покровська). Чадирлунзько-комратський / комратсько-чадирський (центральный) діалект. Вулканештський діалект.

Інші мови та діалекти МДД. Циганська мова в МДД. Албанська мова в МДД. Історія присутності німецької мови в МДД.

Міжмовні та міждіалектні контакти в МДД. Наслідки міжмовних і міждіалектних контактів в мовах і діалектах МДД. Шляхи міжмовного і міждіалектного контактування в регіоні.

Методи і прийоми опису говірок МДД. Джерела вивчення діалектного мовлення. Описовий і лінгвогеографічний методи вивчення говірок ареалу. Польове дослідження говірок ареалу. Діалектна текстографія як прийом дослідження переселенських говірок. Питальник як засіб перевірки свідчень діалектних текстів і основа картографування. Евристичний потенціал суперечливих відомостей текстів і програми.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Атлас українських говірок межиріччя Дністра і Дунаю / А. О. Колесников. – Ізмаїл, 2016.
2. Атлас української мови. – К., 2001. – Т.3. – 267 с.
3. Делюсто М. Українська наддунайська говірка / М. Делюсто. – Ізмаїл, 2016. – 176 с.
4. Колесников А. О. Морфологія українських південнобессарабських говірок: генеза і динаміка / А. О. Колесников. – Ізмаїл, 2015. – 676 с.
5. Колесников А. О. Соціолінгвістична ситуація на південному заході Одещини // Українське Придунав'я в світлі гуманітарних досліджень: колективна монографія. – Ізмаїл, 2015. – С.134-146.
6. Матвіяс І. Г. Українська мова та її говори / І. Г. Матвіяс. – К., 1990. – 168 с.
7. Павлюк М. Українські говори Румунії / М. Павлюк, І. Робчук. – Едмонтон; Львів; Нью-Йорк; Торонто, 2003. – 784 с.
8. Функціонування літературних мов і діалектів межиріччя Дністра і Дунаю: колективна монографія / За ред. Л. В. Колесникової, І. Б. Циганок. – Ізмаїл, 2012. – 251 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.

11. МОВА НАВЧАННЯ: українська

12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: *(за наявності)*